

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO.

56. letnik

za ptujsko in završko dekanijo.

1. Narodni poslanec prof. Sušnik: o kat. šoli.
2. Narodni poslanec Gostinčar: o kat. organizacijah.
3. Ravnatelj dr. Jerovšek: o kat. tisku.
4. Narodni poslanec Žebot: o veri v javnem življenju.

Obhoda po mestu vsled previsokih izdatkov za godbo ni.

(Dopis iz kmetskih krogov.)

Kmet ni pridobil po vojni ničesar.

Mi kmetje smo tudi po vojski ostali posestniki iste zemlje, katero smo imeli pred vojno; malokateremu se

Skakaioča žaba dežele Kalaveras.

Angleški spisal Mark Twain:

Nekega dne sem obiskal starega Simona Wheeler. Dobrodušen, zgovoren mož je bil in rad je pripovedoval. Naprosil sem ga, naj mi kaj pove o davno-znanem Jimu Smiley.

Ta človek je namreč svojčas silno zaslovel po vseh Zedinjenih državah, ker je strastno stavil, stavil na vsako reč in vedno tudi stavo dobil, — da, naravnost živel je od tega, kar so mu stave nesle.

Stari Simon me je posadil v kot pri peči, sedel pred mene in začel. Suhoparno je pripovedoval, nikdar se ni nasmeljal, nikdar ni izpremenil glasu, nikdar se ni razvnel, — in iz njegovega pripovedovanja je vela resnoba in odkritost, da sem moral verjeti njegovi povesti —.

In takole je pripovedoval.

»Dobro torej —. Krog leta 1849 ali 50, ne vem več prav kedaj, je živel tod neki Jim Smiley. Prav čuden človek je bil. Na vse je stavil, kar mu je prišlo pred oči, če je le našel koga, da mu je ponudil stavo. In srečen je bil pri svojih stavah, neverjetno srečen! Vedno je dobil. Če je bila kaj konjska dirka, je bil seveda Smiley poleg in je stavil, če sta se na cesti grizla dva psa, je

je posrežilo, da je prikupil kako njivico, travnik, šumi-
ce ali vinograd. Vojna ni povečala našega posestva niti
za 1 kvadratni meter. Pač pe je padel vsled slabe obdela-
ve, vsled pomanjkanja živine, gnoja in delavskih mo-
dohodek naših posestev. Stari nasadi goric stojijo pred
obnovo, sadno drevje se suši, šume so se zredčile. Hiše
in hlevi, kleti in preše se niso popravljale vso vojno in
predstavljajo danes manjšo vrednost kakor prej. To ve-
lja tudi za vso gospodarsko orodje: za plug in brano, za
vozove in stroje. Vidimo torej, da se naše premoženje ni
povečalo, in ako bi računali po predvojnem ključu in
z zlato valuto, bi padla vrednost naše imovine nele na
predvojno stopnjo, ampak v mnogih slučajih še pod isto.
V najboljšem slučaju pa lahko rečemo, da stojimo
danes na istem premoženjskem stališču, kakor pred vo-
no. Tega dejstva se moramo zavedati, dragi tovariši, da
nas ne omamijo papirnati milijoni, da nas ne prešine
osabnost (žalibog se že najde ta bolezen), kakor bi bilo
nespametno, ako bi uradnika in delavca premotili tiso-
čaki, ki jih dobi »prvega.« Njih povojno razmerje je v
mnogih slučajih še slabše. Beg iz državne službe nam
to dokazuje, beg od naroda — k zlatemu teletu.

Novi milijonarij.

Za predvojne milijonarje se nismo mnogo brigali. Tudi oni se niso brigali za nas. Vsaj neposredno ne. — Vsled vojne in po njej razvite kapitalistične špekulacije z našimi pridelki in močmi pa so zrastle v naši sredini novi, pravi milijonarji, kojih premoženje daleč presega naše papirnate milijončke. Četudi bi te ljudi, razne trgovce, krčmarje, mešetarje in špekulante dvomljive — predvojne vrednosti sodili po predvojni valuti, bi njihovo sedajno premoženje doseglo milijon, dasiravno pred vojno niso imeli ničesar in niso bili kos niti našim ubogim krajcarjem. Še za poroka jim ni hotel nikdo biti Eksekutorja so povabili vsak mesec na južino. Ti ljudje se danes šopirijo med nami, igrati hočejo vlogo voditeljev in kličejo: «le vkup, le vkup, uboga gmajna», kakor da bi izkoriščanje kmetskih, delavskih in uradniških žepov res že bila «stara pravda.» Kmetu in delavcu se milostno smehljajo, uradništvo in učiteljstvo pa vabijo na gostije, da jim sveti lue inteligence. Liberalni advokati, banke in drugi jih podpirajo, ker si pač medsebojno pomagajo. Ker pa narod še veruje na Boga, na pravičnost in poštenost in na osebno čast, zato so pa proti veri. Malo je častnih izjem! S pomočjo svojih milijonov hočejo uničiti vse, kar ne služi milijonom.

Pred vojno so bili »zlati« milijonarji daleč od nas in redki, danes pa živijo med nami in zastrupljajo s svojimi kapitalističnimi nazori našo zdravo jugoslovansko ozračje. Pijejo našo kri in redijo se z našimi žulji. — Vsled svojih milijonov so zmogni, da pokupijo n. pr. ob času žetve vse razpoložljive množine žita, potem pa je tržijo z ogromnimi dobički. Kmet mora ceno prodati, delavec in uradnik drago kupiti. Prvi mora imeti denar za življenje in nadaljno gospodarstvo, drugi nima denarja, da bi si preskrbel večjo zalogo. Delo, zaslužek obeh požre kapitalizem, ki ni sejal, ne oral, pa vendar bogato žanje! To je nezdravo razmerje! Vsled izvrstne, centralistične organizacije izgine n. pr. naenkrat kako blago iz trga in pride zopet na dan s stokratnim poviškom v ceni. Kapitalizem živi — narod umira!

Pozor pred poveljnim kapitalizmom!

Ako se ozračje ne bo kmalu razčistilo, postal bo
ves narod hlapec spekulativnega kapitalizma, ki je se-
daj tembolj opasen, ker ima že skoraj v vsaki vasi svo-

stavil, če sta se preganjali dve mački, je stavil, če sta se skavala dva petelina, je stavil, — da, če sta na plotu sedela dva vrabca, vam je ponudil stavo, kateri bo prej odletel. Stavil je na gospoda župnika, ko je šel na prižnico, in ko je nekoč obolela žena njegovemu prijatelju, in mu je ta izrazil upanje, da bo kmalu okrevala, je dejal: »Kaj staviša, da ne bo več okrevala —.« —

Kakor rečeno, slavo je vedno dobil. In živel je od tega.

Nekoč si ujame žabe in jo nese domov. Dejal je, da jo bo »vzgojil.« In cele tri mesece ni delal drugega, — za plotom je sedel in je učil svojo žabo skakati. In naučil jo je!

Nekoliko jo je podregnil v zadek in v trenutku je žaba šinila v zrak — tri, štiri metre, še več, če se je dobro pognala, in je priletela zopet na vse štiri kakor mačka. In naučil jo je, da je v skoku ujela muho. Vsako vam jo je ujela, če jo je le videla —

Pravil je, da žaba potrebuje edino le dobre vzgoje, pa vam stori in zna, kar hočete. — In verjamem mu. Saj sem jo sam videl, njegovo žabo, Daniel jo je imenoval, tule na tem pragu je bilo. «Skoči, Daniel, skoči!» tako je zapel in skočila je tamle preko mize in ujela muho visoko gori pod stropom. In nato je priletela na tla, sedla in se pokraspala z zadnjim krakom za vratom, — tako malomarno, kot bi ne imela niti pojma, da je storila več nego zna vsaka druga žaba. Niste je videli žabe, ki bi bila tako skromna in priprosta, vključno vsej svoji nadarjenosti!

jega organiziranega zastopnika. Kdor je bil v prvih letih svetovne vojne v Galiciji in na Poljskem, ta je videl, kako so tam narodu gospodovali vsemogočni židi. Ubogi narod je delal — žid je užival. Tako daleč ne sme priti pri nas v Jugoslaviji! Komaj smo se rešili suženjstva srednjeveških grofov in baronov, pa bi že šli pod novi jarem in delali tlako modernemu kapitalizmu? Ne, **ni**dar!

Da se otresemo tega jarma, ne pomagajmo ne krik in vik o slabih časih in neznosnih razmerah, ne pomagajmo misel na kakšno revolucijo ali morda nasilno razbijanje kapitalističnih gradov po povojnem vzorcu, ampak le edino mirno in trezno delo ob času prihodnjih volitev. Tedaj se moramo združiti vsi trpečí sloji, vsi »papirnati« milijonarji proti — zlatemu teletu. Moč je dana v naše roke in ako strnemo naše vrste proti vladi kapitalizma, moramo zmagati. Kdor ljubi svojo domovino in bedni narod, se mora odreči porodici, zlatemu teletu. Sedajni centralistični centralizem mora pasti in priti mora na krmilo narod, stranka — revnih milijonarjev!

Načrt za izplačila avstrijskih vojnih dolgov.

(Načrt za izplačilo avstrijskih vojnih posojil je podal v narodni skupščini poslanec Jugoslovanskega kluba Karl Skulj).

O vojnih posojilih pravi Saint-Germainska mirovna pogodba, da se prepusti posameznim nasledstvenim državam, da ukrenejo po svoje, kar hočejo; ali sploh izplačajo obveznice avstrijskih vojnih posojil in na kak način, ali ne. Mi moramo danes priznati, da je naša država v tem oziru med nasledstvenimi državami, ki edina tozadevno ni še ničesar ukrenila. Češka država je avstrijska vojna posojila že davno spravila v red, tudi avstrijska republika in deloma tudi Madžarska. Pri nas pa ta stvar počiva dalje in kakor je čutili, sedaj, ko prehajamo v redno finančno stanje, se bo rešitev tega vprašanja opustila tudi sedaj, dasi bi bilo že z ozirom na revščino in pomanjkanje mnogih malih podpisovalcev vojnega posojila nujno potrebno, da bi se to vprašanje že enkrat rešilo.

Kar se tiče vojnih posojil, moramo pribiti tudi to, da je avstrijska vlast dostikrat ljudi silila, da so podpisovali vojna posojila. Pri tem niso udeleženi samo razni veliki zavodi, kapitalistična podjetja itd., ampak v veliki meri tudi mali ljudje. V dokaz, kako so avstrijska vojna posojila podpisovali ravno revnejši sloji, nam bodi podpisovanje VIII. avstrijskega vojnega posojila. Iz slike tega posojila lahko vidimo, kako so v velikem številu baš mali ljudje podpisovali majhne zneske.

In baš zaradi teh malih varčevalcev moramo gledati na to, da se tudi avstrijska vojna posojila spravijo na kak način v red, da bodo te vrednostne listine, donšale vsaj nekaj malega obresti.

Poročilo o VIII. vojnem posojilu izkazuje te-le podatke: potom rentne hranilnice je podpisalo 99.695 oseb znesek 11.898.500 K; zasebni podpisi pa znašajo:

do 100 K	je podpisalo	802.931 oseb	=	75.413.600 K
« 200	« « «	363.455	«	72.176.250 €
300—500	« « «	378.657	«	147.639.050 €
600—900	« « «	181.254	«	133.028.250 €
1000—1900	« « «	618.806	«	705.745.300 €

Več nego pol milijona je podpisalo samo 3.186 oseb.

Iz tega je razvidno, da je pri vojnem posojilu pri-

In Smoley je bil strašno ponosen na svojo žabo. Pa je tudi lahko bil. Kajti ljudje, ki so mnogo sveta prepotovali in mnogo videli, so dejali, da je ni take žabe na celem svetu, pa je ni.

Dobro. — Smiley je imel svojo žabo shranjeno v leseni škatli in včasih jo je prinesel seboj doli v mesto in je ponudil stavo na žabo.

Nekega dne pa je srečal Smileya in njegovo škatlo popoten človek, — tujec je bil, to se mu je videlo. Vprašal je Smileya:

«Kaj pa je tisto tamle, kar nosite v svoji škatli?»
In Smiley mu je malomarno odgovoril:

«Utegne biti papiga, utegne biti kanarček, — pa ni.
Ni nič več in nič manj ko žaba.»

In tujec je vzel škatlo in si je ogledal žabo, pozorno in pazljivo, in jo je obračal na to in' na ono stran, nazadnje pa je rekel:

«Hm —, tako je torej stvar —! Čemu pa vam je ta-
le žaba —?»

«Čemu? —?» je odvrnil Smiley malomarno. «Čemu? Za marsikaj! — Tale žaba na primer skoči više nego vsaka druga žaba v deželi Kalaveras.»

Tujec si je iznova ogledal škatlo in žabo, skrbno in podrobno, jo vrnil Smileyu ter povedal počasi in s premislekom:

«Hm —, ne uvidim, zakaj bi bila tale žaba boljša
ko druge —!»

«Mogoče —!» je dejal Smiley suho. «Mogoče da se razumete na žabe, mogoče pa da tudi ne. Mogoče da ste